

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10—K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hišnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Bojkot.

„Slovenec“ in kreature, ki se zbirajo okrog njega, so razglasili proti „Učiteljski tiskarni“ bojkot. Take divje gonje še ni bilo na Slovenskem! Vlada policija in državno pravdnštvo mirno gledata, kako izkušajo ubiti pošteno podjetje! Mi to izrečno podarjamo, da ne bodo morda glede našega lista vzeli v roke drugačne mere!

Sedaj je naše geslo: Klin s klinom!

Mi smo doslej molčali na vse „Slovenec“ lopovščine. Ko pa sta govorila upravni odbor in nadzorstvo „Učit. tiskarne“ moško in jasno besedo v obrambo podjetja, ki mu stojita na čelu, in ker „Slovenec“ kljub temu ne da miru, temveč laja in grize naprej, je sedaj vrsta na nas, da govorimo tako, kakor se to spodobi z banditi in sleparji! Mi sicer nismo vajeni takega občejanja, zato naj nam razjarjeni bralci oprostite, če v sirovosti in lopovščini ne moremo doseči „Slovenca“, ki ga urejata in pišeta ekslemenatar Terseglav in odgovorni urednik Štefe, javno obdolžen sleparstva! „Slovenčevih“ lopovščin izdajatelj je rimski doktor Ignacij Žitnik, njih protektor pa je škof Jeglič. To je treba omeniti, da vemo kaka družba in kake sorte ljudje bombardirajo našo tiskarno!

Da je družba toliko čednejša, dihurji po „Slovenca“ tudi slavnoznani Smrdel, ki si krha zobe ob železnobetonski zgradbi „Učiteljske tiskarne“, obenem pa denuncira svojega dičnega vzornika Karla Simona, upehanega inšpektorja. Grehote — skoro enake oni čislana gospoda Štefeta in Kregarja — prekladajo z rame na ramo, kakor je to običajno med klerikalnimi pošteniaki: drug je vreden drugega!

Torej nam ni treba rokavie! Ampak udarimo neženirano, da se bo slišalo čez deveto

goro! Švajcar je rekel, da se Franc Moor imenuje kanala. Namesto Moora postavimo klerikalizem, pa imamo slovenske razbojnik!

Ampak gospod državni pravdnik in gospodje vladni policisti, bodite pravični! Nad vami je Dunaj, in tudi mi vemo, kako drže pota tjakaj!

Dne 22. februarja t. l. je pisal dr. Lampe v „Slovenca“, da hočejo „urediti gospodarske razmere v naši deželi“ in „naj torej preneha časnikarski boj na zadržnem polju!“

Ali so se držali tega? Niti toliko časa ne, da bi se posušila tinta na Lampetovem rokopisu! Oni naj grizejo, mi se pa naj pustimo gristi! Ker mislijo tako, zato se motijo. **Laž in obrekovanje je njih orožje! Mi pa jih bomo pobili z resnico! Sedaj je našega potrpljenja konec!**

„Učit. tiskarna“ je plačala od l. 1906., ko je prišla v našo last, do danes **K 116.378-68** za nove stroje, nov material, za koncesijo itd. Ves dolg bo izplačan prej nego je to „Kato-liški tiskarni“ vseh, ki pa nikomur ne pove, kako stoji njene finance. **Mi smo poštteni in se nikomur ne bojimo pokazati svojih poštenih računov!** Če pa imajo falotje kaj iskati pri nas, naj pridejo. K sreči pa nimamo nobenih zvez in stikov z ljudmi take vrste!

Sedaj pravijo, da ne bodo regulirali plač! Ubiti hočejo torej „Učit. tiskarno“ in še nas povrh. Kajpada imajo tudi učitelja Jegliča v svoji čestiti sredi, ki misli, da se poteptajo v hudičovo žrelo poslopja in ljudje s tisto lahkoto, kakor se pulijo z glave šopi las ali spuščajo v svet primojduševske izjave napredne hinavščine!

Regulacija! Kajpak! Imeli so priliko regulirati plače, ko jim je bilo pokazano pokritje, pa jih niso, **ker jih nečejo, ker nimajo src, ker imajo svoje slepe in gluhe Slomškarje za norca!** Sicer pa ne bodo regulirali plač v „Slovenčevi“ redakciji, ampak v deželnem

zboru, in to vzlic temu, če vsi cigani popokajo od zavisti!

Komu pa imponuje tisto bahaštvo, tisto vihanje nosu, tisto trkanje ob prsi: „Mi — mi — mi!“ Slabše se učiteljstvu ne more goditi kakor se mu danes! Vi najprej regulirajte svoje falitne gospodarske in družabne razmere, potlej pojdite na solnce! S svojim bahaštvom in svojo prepotentnostjo pa se ne boste norčevali iz učiteljske bede in je ne boste izigravali v svoje rokovnjaške namene!

Kakor rečeno: Mi smo molčali, dokler smo mogli. Sedaj je pa mera polna. Zato pa naj govori pero in — če treba — tudi pasji bič!

Odkrita beseda — neodkritim ljudem.

Kdo je kriv razpora; kje so intriganti?

„Slovenski Učitelj“ je ono glasilo, ki je pred leti klečevalo okrog dež. šol. sveta, da naj ga ta priporoča, ker šole tega „pedagoškega“ glasila, ki je prepojeno s politiško-fantičnimi članki, nočejo naročiti in ga učiteljstvo ne upošteva...

Tedaj je uredništvo tega lista sveto obljubljalo, da bo izključevalo politiko in se bo pečalo samo s strogo pedagoškimi vprašanji. Tako sedaj skriva redakcija tega lista svoje politiške smotre pod firmo pedagogike! Počemu ta hinavščina?

Mi dajemo svojim listom, ki so stanovsko-politiški, isti pridevek, a onim, ki so pedagoški, tudi to ime, in jih tudi tako urejemo! Mi ne rabimo krink!

Govorimo odkrito! Duhovščina, ki od nje živi naša slavna Slomškarja, izigrava posvetno učiteljstvo in njemu na rovaš piše članke v „Slovenskega Učitelja“, ki jim je namen na-

praviti popolen razdor, hujskati in intrigrirati ter sebe okoriščati na škodo posvetnega učiteljstva. Napraviti hočejo popoln razpad učiteljskega stanu in na razvalinah naj bi oni — zidali!

Nikomur krivice! Čast izjemam, posebno na kmetih!

Duhovščina (posebno kateheti) pa še nikdar ni resno nastopila za regulacijo učiteljskih plač, in ravno oni kateheti, ki je bil pomaknjen na škodo posvetnega učiteljstva v I. plačilni razred čez 14 mest v statusu, se roga in šuje posvetno učiteljstvo na medsebojni gospodarski stanovski boj in hoče uvesti politiko s poukom v šolo! Toda tudi delo intrigantov rodi svoje prokletstvo!

Vsak resen korak „Slom. Zveze“ prepreči duhovščina, ki ima v njej nadoblast in zasleplja posvetno učiteljstvo. Le pogledjte „Slovenskega Učitelja“, ki odriva posvetno učiteljstvo v glasilu in ga pita s svojimi neslanimi, zastarelimi metodami. Polastila se je duhovščina glasila posvetnega učiteljstva le zato, da posvetno učiteljstvo denarno podpira list. Posvetno učiteljstvo pa le gostači v listu! Jež in lisica!

V zadnjem času je pričelo to glasilo priobčevati — seveda izpod peresa duhovskega učiteljstva — da je „Učiteljska tiskarna“, ker tiska „Jutro“, kriva, da se ne regulirajo plače učiteljstvu. In take članke podtika posvetnemu učiteljstvu!

Tako daje duhovščina iz „Slom. Zveze“ vedno — seveda namenoma! — prikladne izgovore klerikalnim poslancem, da bi ti tem laglje zavlačevali regulacijo učiteljskih plač.

To zvijanje je tako hinavsko, kakor podlo!

Danes tri leta nazaj je tov. Gangl v dež. zboru **nujno** predlagal regulacijo učiteljskih plač. Takrat še ni bilo o „Jutru“ ne duha ne sluha. A vendar je Ganglov predlog padel,

LISTEK.

Iz naše dobe.

Refleksija s poti. Piše Gradiščan.

S prašne ceste mi je splaval pogled tja preko Save na štajerski breg in je ošinil vrsto belih hiš, staro, napol razpadlo, gradu podobno poslopje in majhno železniško postajo, vso prepleteno z zelenjem in cvetjem. Vse to je po vrsti raztreseno za sivim železniškim podzidjem, trdnim in ogromnim kot da ga je zidal Polifem s sodrugi. Na levi je tik za poslopji strmica. Vrh nje se v solncu smeje čeden, iz kvadrov stavljen gradič, ki zre preko ozke in globoke grape na ono stran, kjer se za postajo vzpenja s čermi posuta brežina z belo cerkvico na vrhu.

Tedajci sem te spoznal, staro gnezdo, ki se skriva globoko v grapi ob potoku. In spomnil sem se tebe, dragi tovariš, ki se nisva videla že dolgo vrsto let. V stran sem že krenil, po stezi do Save, kjer sem z mogočnim glasom zaklical brodarja, ki se je bil umeknil žarkemu solncu v gosto vrbino nad vodo. Nered je vstal dedec, počasi je odpenjal verigo, nato je pa pljunil v dlan in je prijel za

drog. Ob jekleni vrvi je zacvrčal škripec, dedec je odložil drog in je pritegnil krmilo, valovi so pritiskali ob brod. Kratkaj je bila vožnja, zato je bil pa tudi skromen obolus, ki mi ga je narekovala razcefrana deska in ki sem ga stisnil v roko modernemu Karonu. Pozdravljena, štajerska stran!

Tisti hip si stopil iz širokega predora v železniškem podzidju na savski breg in pozdravila sva se vsa vesela.

„Kaj te nosi tod?“

„Potujem, da si ogledam domovino in da vidim stare znanee.“

„Prav. Pa pojdij z menoj na dom, da ti postrežem. Prav na nasprotnem koncu stanujem in spotoma ti lahko pokažem vse zanimivosti našega trga.“

Stopila sva skozi predor, in prav pred nama je melelo iz tal ono razdrapano, gradu podobno poslopje.

„Kakšna podrtija je to?“

„Nekdaj je bil to grad Celjskih grofov.“

„Ali je kaj posebnega tu notri?“

„O da, same znamenitosti. Spodaj hlevi, gnoj, smeti, zgoraj vsepolno viteških dvoran brez stropov in oken, tam na oni strani je v nekdanji ječi Sokolova telovadnica in tu-le na levi je nastanjen celo en razred naše šole,

ki poučuje v njem lepa, mlada, idealna tovarišica.“

„Hm, tedaj nekakšna zakleta kraljična?“

„Tako nekako. Ali si hočeš ogledati razred?“

„Hvala! Ko sodim po zunanosti, sem prepričan, da je razred v zdravstvenem in pedagoškem oziru vzoren in samo zavidam tisto kraljično.“

In stopala sva dalje pod širokovejnimi kostanji, ki se jim je v lahkem dihu majalo sedmerno listje, da se je zdelo, kot bi tisoč rok lovilo solne dračine. Globoko v strugi je potok poredno skakal preko izpranega kamenja.

Blizu gradu stoji tam ob gričevem znožju na skalo naslonjeno dolgo poslopje, napol hiša, napol skedenj.

„Tu stanujeta dve tovarišici,“ se je oglašil tovariš in je pokazal na ono poslopje.

Pogledal sem v vežo, polno navlake in teme. Daleč zadaj sem zazrl v polmraku ozke, strme stopnice, ki pa so bile bolj podobne kurjim gredem in ki so se izgubljale nekje gori pod nevidnim stropom.

„Ali so lepa stanovanja tu notri?“

„Lepa ali nelepa, Bog, da so. Boljših ni dobiti. V tej hiši sicer ni stranišča, a to

je postranska reč. Zato bi bil pa od tu krasen razgled na kolodvor, ko bi ga ne zastirali ko stanji.“

„Kaj ni v šoli stanovanj?“

„Čudno vprašuješ, prijatelj. Videl si, da niti vseh razredov ne spravimo v šolsko poslopje.“

V tem sva dospela po cesti do razpotja in sva zavila preko starega, kamenitega mostiča na drugo stran potoka, kjer so po bregu neredno razmetana stara, za silo zvezana in podprta poslopja. Zdi se, da se zdajinzdaj utrga ta ali oni stan in zdrči navzdol v potok. Zato sem v pritajenem strahu korakal s tovarišem po pešpoti nad vodo in sem z nezaupnimi pogledi motril razpokana in grozeče izbokla podzidja. Na ozki ravnici stoji pod bregom pobeljena, a vsa preperela in vegasta hišica. Tovariš je ustavil korak.

„Lani je tu-le za sušico umrl 24 leten učitelj. Vesel tovariš je bil in nadarjen. No, pobrala ga je naša bolezen.“

„In kdo stanuje zdaj tu?“

„Seveda zopet učitelj. Saj nimamo, da bi kar tako prebiral stanovanja.“

Od one hišice drži pot navkreber in se izgublja med poslopji. Tovariš je iztegnil roko,